

SZÍN-HANG ANALÓGIA

Néhány előzetesen feltett kérdésre történő rövid válaszok egy rádióműsor kapcsán:

1. Kérem pár mondatban mutakozzon be mint művésztanár és kortárs képzőművész – hogyan definiálná alkotóművészetét, melynek köztudottan része a szín és a zenei hangok összefüggéseinek kutatása is.

A **művészeti gyakorlat, a kutatás és az oktatás** nálam **egységben** valósul meg. A látszólag kissé különböző területek szervesen építik, generálják egymást.

Médiaművészként a különböző médiumok, azon belül is a kép és hang közötti átjárhatóságok, átírások, összefüggések érdekelnek leginkább.

Videókat, digitális animációkat, elektrográfiákat (digitális állóképeket) és elektronikus hang-textúrákat készítek.

Egyetemi **oktatóként** legfőképpen kortárs **médiaművészetet** tanítok.

A színekkel **kapcsolatos kutatás**, gondolkodás folyamatosan előkerül az újabb és újabb **műveim megvalósítása kapcsán**. Ehhez a **számítógép** adta új lehetőségeket igyekszem használni (pl. „véletlen” színkeverések).

2. Nagy kitekintéssel rendelkezik ebben a témában, kérem mutassa be kinek a munkássága tekinthető ma mérvadónak ebben a speciális kérdésben?

Elsőként **Goethe Színtanából** idézek a hang és szín természetéről:

„Mindkettő egyetemes, elementáris hatóerő, mely az elválasztás és egymás felé törekvés, a föl- és alászállás, az ide-oda ingadozás általános törvénye szerint, mégis egészen más irányban, különböző módon, különböző köztes elemekben, különböző érzékekre hat.”

Érdeemes ezt a megállapítást szem előtt tartani, ugyanis **veszélyeket rejt a hang és szín felszínes módon szemlélő, evidenciának tűnő, könnyed megfeleltetése**.

Ebbe a **hibába sokan belestek** az elmúlt három évszázadban. Ha csak a **színorgonákra** gondolunk; – **Szkrjabin** és **László Sándor (Alexander Laszlo)** kivételével – mindenki a **newtoni alapokra építve, a színek egymás után következő színeit automatikusan feleltette meg a 12-es hangskála szintén egymást követő hangjaival**. A különbség csak abban mutatkozott meg, hogy van aki a **vöröset**, mások meg például a **sárgát** jelölték meg kiindulásnak, a **C hangnak**.

László Sándor arról (is) beszél, hogy **egy színnek** nem egy hang, hanem **egy hangzat (harmónia) kell, hogy megfeleljen** (A színfényzene, 1925).

Ezen a ponton lényegében összezseng **Szkrjabinnal** az elképzelése. Az orosz zeneszerző **színesztétának** vallotta magát; ami **nem** összeegyeztethető a **fizikai-matematikai alapon történő megfeleltetéseken** alapuló szín-hang analógia-gondolkodással. Őnála az **érzelem, a szubjektum** kap hangsúlyt (vö. még **Goethe, Albers**).

A kortárs **szakemberek** közül számomra a német **teoretikus és zenész, Jörg Jewanski** gondolatai számítanak fontosnak a témához igazodva. **Rendszerező** jellegű, pontokba gyűjtött tanulmányát a „**Color-Tone Analogies**” címűt, illetve az **Alexander László kutatásait** emelem ki.

SZÍN (fény)	HANG (zene)
Fény = elektromágneses hullám	Mechanikai hullám
A prizma (tiszta) színei nem különülnek el egymástól, hanem folyamatos átmeneteket képeznek (egymásba mosódnak).	A hangok egyértelműen elkülöníthetőek.
Két szomszédos szín a rendszerben, pl. vörös és narancs harmonikus együtt (monokróm harmónia)	Két szomszédos hang együtt diszharmónikus (pl. C és CIS diszsonáns)
Vörös és sárga összekeverve narancsot alkot (köztes színárnyalatot).	C és D hang nem hoz létre köztes hangot; CIS-t.

3. *Hogyan értsük, hogy hosszú évszázadokig a kutatók esetleg tévutakon jártak a megfelelések megállapításában? Lehetséges, hogy egy hangot nem is csak egy szín képes leírni? Esetleg a jól ismert „felhangok” jelenségére gondolhatunk – ha pár szóban hallhatnánk erről...?*

Newton, Castel, Rimington, Helmholtz, stb. – **tévutak**.

Erre a pontra az előzőekben nagy részben már válaszoltam. Számomra a harmóniák és szín analógiája a mérvadó (l. előzőekben).

4. *Akkor a legutóbbi elméletek szerint /akár az Öné, vagy olyanoké, akiknek az elméletét elfogadja/ hogyan felelnek meg a színek a zenei hangoknak és ez igazolható-e valamilyen egzakt tudományos módon?*

A **megfeleltetésnél**, – a korábbiakban írtakkal összhangban –, tehát az **érzelmi-asszociatív**; a **szinesztézián** alapuló működést preferálom. Ez **sok embernél működik** valamilyen szinten, ezért nem valami misztikus képességnek kell tekinteni (sokan nem tudnak róla, hogy képesek erre).

Az **egyéni preferencia**, tehát a **szubjektív megközelítés** a meghatározó. Ez nem mond ellent a tudománynak, abban az esetekben semmiképpen sem, ahol **bizonyítható a „következetesség”**, a manipulálatlanság ténye.

A hang/zatok és színek párosítása **nálam is működik** következetesen régóta; így az egyes akkordokhoz ugyanazokat a színeket társítom, érzem (azért kicsi eltolódások olykor vannak az érzelmi állapotnak megfelelően).

C(-dúr akkord): LILA

D: SÁRGA

E: KÉK

F: NARANCS

G: ZÖLD

A: VÖRÖS

H: CSONTSZÍN

A mollokhoz törtebb, artisztikusabb, tehát nem annyira tiszta színeket társítok.

Gyenes Zsolt, habil DLA, 2018. 01. 31.

